

ЦЕНА:

За Србију на годину . . . . . 6 динара
на пола године 3
За стране земље на годину 9

РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ

ОБЈАШЊЕЊЕ ОПШТИНСКОГ ЗАКОНА

СУД ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

АБр. 3826.

18 Априла 1902 г.
Београд.

ГОСПОДИНУ МИНИСТРУ УНУТРАШЊИХ ДЕЛА,

По члану 92. и 93. закона о општинама, општина београдска има дужност да врши полицијску, самоуправну, управну, извршну и судску власт. Како је полицијску власт до обнародовања овог закона вршила Управа града Београда, то се моли господин министар за упуства по чл. 145. пом. закона: како се има вршити по новом закону полицијска и државно-управна власт од стране ове општине, како би се избегли могући сукоби о надлежности са Управом града Београда.

По последњој алинеји члана 152. закона о општинама: „Закључци и одлуке општинског збора, одбора или суда извршни су, ако државна власт најдаље за 15 дана од дана пријема закључка или одлуке ствар не реши и општински суд не извести.“

Чланом 83. пом. зак. наређено је, да се све одлуке одборске достављају надзорној власти у препису, а последњом алинејом чл. 144. истог закона стављено је у дужност председнику општине, да увек надзорну власт извести о дану сазива збора и о предметима, који се на збору имају решавати, а тако исто и о свима решењима збора у року од два дана.

Даље по члану 89. пом. зак. одлуке општинског суда административне природе за које председник нађе: 1. да прелазе круг рада општинског суда и 2. да су противне законима и законитим наредбама власти, подноси пре извршења, са својим мишљењем, на расмотрење надзорној власти, која је дужна најдаље за петнаест дана од дана пријема донети образложену одлуку и о том извести општински суд.

За остале закључке и одлуке општинског суда ни једним прописом поменутога закона није наређено, да се имају слати надзорној власти, док међутим по чл. 142. пом. зак. државни се надзор простире на све послове општинске власти, који превазилазе самоуправни делокруг њен, а тичу се среза, округа и државе; и на тачно вршење свију законских прописа и законских наредба државних власти у колико их општинске власти имају да примењују.

С погледом на овај законски пропис и последњу алинеју чл. 152. истог закона да се извести, да је општински суд дужан слати надзорној власти, сем закључака и одлука његових о којима је реч у члану 89. овог

закона, и све његове одлуке и закључке, које се односе на послове општинске власти, који превазилазе самоуправни делокруг њен, а тичу се среза, округа и државе; и на тачно вршење свију законских прописа и законитих наредба државних власти, у колико их општинске власти имају да примењују.

Међутим, ни једним прописом поменутог закона није опредељен самоуправни делокруг општинске власти, те је према томе општинском суду нејасно, које се његове одлуке и закључци, сем оних о којима је реч у чл. 89. пом. закона, имају слати надзорној власти. Даље је општинском суду нејасно и то: да ли се те одлуке и закључци имају слати надзорној власти у оригиналу са свима ранијим актима или само одлука или закључак у препису.

Са наведенога, Суду општине београдске част је умолити господина министра, да би изволео у смислу чл. 145 пом. закона издати му упуства за поступање у погледу: које се одлуке и закључци општинског суда имају слати пре извршења надзорној власти и како их треба слати.

Предмет је врло хитне природе, јер општински суд пре тога упуства не може доносити никакве одлуке и закључке, услед чега ће у општинским пословима, који су и разноврсни и многобројни, настати велики застој на штету и општине и приватних.

Председник
београдске општине,

Милов. Р. Маринковић с. р.

Деловођ,

Мих. М. Марјановић с. р.

КРАЉЕВСКО-СРПСКО
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ДЕЛА
ПБр. 8966.

У Београду 24 Априла 1902

СУДУ ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ.

Расписом мојим од 10. Априла т. г. П.М. 8250, упућеним свима полицијским властима у земљи, ја сам дао упуства, шта и како имају радити и полицијске и општинске власти, да би се прописи новог закона о општинама извели и применили онако, како захтева сам смисао његов, и како би примена овог закона била једнообразна у целој земљи, а и како би се избегле могуће несугласице и сукоби.

Тај распис у свему важи и за општину београдску, у колико самим законом није изузетно за општину београдску другаче наређено. Под шаље се суду овај распис.

Та нарочита или изузетна наређења за општину београдску налазе се: у члану 68, по коме општина београдска има сада 30 одборника; у члану 93 по коме се од суда општине београдске одузима старање о личној и имовној безбедности, јавној сигурности, јавном моралу, и надзору над лицима осуђеним на полицијски надзор; у члану 103. по коме је за председника и два чмета општинског суда прописана нарочита квалификација; у члану 115. који одређује најмању меру плате председнику општине; и у XI делу закона који говори о надзорној власти.

Наређења: члана 68, 103 и 115 не потребују никаквог објашњавања; а о осталим наређењима на основу члана 145 закона о општинама упућујем суд, да има на уму ово:

По члану 92. закона, општински судови поред осталог имају и полицијску власт, да одржавају ред и безбедност у општини по прописима законским и по упуствима и наредбама државне полицијске власти.

По томе, на први поглед изгледало би, као да и суд општине београдске има власт и дужност, да се стара о личној и имовној безбедности и јавној сигурности; по то не стоји. Да то не стоји, да дакле суд општине београдске нема права да у вароши врши полицију безбедности види се из последњег одељка чл. 93. по коме је та власт одузета од општине београдске и предата Управи вароши Београда, те ће она и даље као и до сада водити бригу и старање о одржању личне и имовне безбедности, а према томе и јавне сигурности, по досадањим законским прописима, а општина београдска биће дужна испуњавати све оне захтеве, које у том погледу Управа вароши Београда буде од ње тражила и давати јој све оно, што је на ту цељ и до сада давала.

Дакле, једино ће Управа града Београда бити надлежна и власна, да издаје наредбе у погледу одржања реда и поретка личне и имовне безбедности, а нарочито јавне сигурности у вароши, — јер је она као полицијска власт позвана, да се брине о јавној безбедности.

По и ако овако са овим стоји, опет по тачки 4. члана 92. закона о општинама и суд те општине има право суђења истуних дела по части III кривичног законика. Јер, и ако по овом закону и суд општине београдске има право суђења истуна, ипак тиме што је од њега, поменути одељком чл. 93. закона одузета власт за одржање јавне безбедности и вођење бриге о јавном моралу, општински суд неће моћи судити оне истуна, којима се вређа лична и имовна

безбедност, јавна сигурност и јавни морал; него ће те иступе и даље судити Управа вароши Београда, која је једино власна да даје и наредбе у овом погледу, а суд општине београдске имаће право суђења осталих иступа.

У погледу оних дужности и права, која суд општине београдске има по тач. 1, 5 и 7 чл. 93. напомињем, да и ако суд општине београдске има те дужности, ипак он се мора повинovati свима оним наредбама, које у том погледу буде издавала Управа града Београда, јер су сви ти односи регулисани специјалним законом о уређењу санитарске струке и чувању народног здравља, по коме је физикус Управе града Београда, односно њен марвени лекар, као орган те Управе једино и надлежан и властан, да Управи предлаже потребне мере за одржање здравља људи и стоке, као што се то види из члана 9. и 11. закона о уређењу санитарске струке и чувању народног здравља, те је према томе Управа властна, да издаје потребне наредбе и врши законске прописе у овом погледу.

Разуме се по себи, да и сва наређења, која су до сада у овом погледу издавана на основу поменутог закона од стране министра унутрашњих дела и народне привреде и даље остају у важности, и да ће општински лекари и ветеринари и даље вршити онај посао, који су и до сада по тим законима и министарским претписима вршили.

И бригу о јавном моралу закон је оставио Управи вароши Београда, као што се то види из последњег одељка члана 93. закона о општинама. Према овоме у погледу одржања јавног морала и надзора над проституцијом, Управа града Београда и даље ће радити све оно што јој закон и законска наређења о регулисању проституције прописује.

Прописи закона о надзору државне власти над општинама у опште, па и над општином београдском, налазе се у XI делу закона. По тим прописима а на име по члану 141. непосредна је надзорна власт над општином београдском министар унутрашњих дела. Ближа опредељења о овом надзору налазе се у члановима 142. до 155. закона; и о том праву државне власти ја сам у горе поменутом мом распису од 10. Априла дао довољно упуства и објашњења, која важе и за општину београдску, а овде напомињем још и ово:

По тим законским прописима, надзор који министар унутрашњих дела врши над општином београдском, онај је исти, који и остале полицијске власти имају над осталима општинама у земљи, само што то право надзора, које министар има над општином београдском треба одвојити од права, које остале полицијске власти имају према општинама, па и Управа вароши Београда према општини београдској, као чисто полицијска или претпостављена — касациона — власт по специјалним законима.

То право или власт управина остају и даље, као што је: разматрање пресуда и решења општинског суда по иступима на основу полицијске уредбе, грађевинског закона за варош Београд и тако даље, и у опште по свима оним стварима или делима по којима какав специјални закон наређује, да одлуке општинске власти или органа разматра Управа града Београда. Једино, дакле, оне одлуке општинског суда, одбора или збора, које би имале свог ослонаца чи-

сто у закону о општинама, и за које би тај закон предвиђао, да их разматра надзорна власт; — или не би по специјалном закону потпадале под разматрање друге које државне власти; или за које не би било ни једним специјалним законом предвиђено, ко их разматра, — разматра ће министар унутрашњих дела по праву надзора.

Све остале одлуке општинске власти, дакле, које по каквом специјалном закону разматра полицијска власт као претпостављена или касациона, разматраће даље Управа града Београда, као надлежна.

У вези с овим стоји и наређење члана 83. и 144. закона, по којима се одлуке одборске и зборске достављају надзорној власти. Те одлуке треба доставити министру унутрашњих дела све без разлике, па тичале се оне чисто самоуправних општинских послова или оних у којима је интересована држава. Јер по чл. 152. министар унутрашњих дела има права да од извршења задржи све оне одлуке, које би биле противне законима и законским уредбама, па ма се односиле и на чисто општинске послове.

Што се тиче административних одлука суда општинског, оне се не морају достављати министру унутрашњих дела, као надзорној власти; ако којим законом није то нарочито наређено, и ако за те наредбе и председник општине нађе, да су умесне и нису противне закону. Нађе ли пак он, да су те одлуке противне ком закону и законским наредбама, или да прелазе круг рада општинског суда, онда је и његова дужност да поступи по члану 89. закона.

Наредбе, пак, које би суд општине београдске издавао на основу §. 326. крив. зак. у колико их он буде властан издавати, према томе, што је у овом распису напред речено, о упражњавању полицијске власти у општини од стране суда, — општински суд неће слати на одобрење министру унутрашњих дела, него Управи града Београда као надлежној месној полицијској власти.

Наређујем суду, да у свему по овом претпису поступа.

Министар
унутрашњих дела,

Н. Д. Стевановић с. р.

КРАЉЕВСКО-СРПСКО
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

ПБр. 8250

10 Априла 1902 год.

Београд.

СВИМА ОКРУЖНИМ НАЧЕЛСТВИМА.

Народно Представништво решило је, а Његово Величанство Краљ благоволео је 21. прошлог месеца потврдити закон о општинама, кога је дана и ступио у живот, а обвезну силу добио 30. истог месеца као дана када је обнародован у службеним новинама.

Да би се наређења овог закона свуда подједнако извршила, и да би се избегле могуће неправилности, налазим за потребно, да на основу чл. 141. и 145. истог закона издам ова упуства свима полицијским и општинским властима и да им обратим пажњу на важнија наређења поменутог закона.

По чл. 6. овога закона свака општина мора имати најмање 200 пунолетних грађана.

Изузетно у местима, где има незгода, које отежавају или прекидају редован саобраћај, општине могу бити и испод 200 пунолетних грађана.

Према овоме, дакле, општине се од сада неће састављати према броју пореских глава, као што је то до сада било; него према броју пунолетних грађана. Но и ако сада општине могу бити мање, то не значи, да се све општине које имају већи број пунолетних грађана морају разгруписати и смањити, него да то могу учинити ако хоће и ако потреба захтева; јер и поред овог законског прописа могу и даље бити и остати велике груписане општине, само ако је то воља и потреба грађана. Како је према досадањем искуству несумњиво утврђено, да су и за јавну службу у опште и за интересе и општина и њених грађана корисније велике општине, него мале, и како се и подацима којима Министарство располаже, тврди, да се је наш сеоски свет и сам уверио о корисности груписаних — великих — општина и прихватио их, то је потребно да начелство среско и општинске власти имају на уму да и по оваком духу, чл. 6. закона о општинама, груписане општине, где год праве потребе нема, не разгруписавају. На тој основи, препоручујем начелству и среским властима да саветно утичу на грађане, да се општине не разгруписавају без довољно разложне потребе, те да не излажу своју општину новим издацима на грађење суднице и осталих зграда, установу општинске поште ит.д. и да своју општинску власт не доводе у немогућан положај, да врши многобројне и важне дужности, које су јој и другим законима намењене. Само на тај начин грађани ће себе сачувати великих издатака око издржавања општине и многих услова, које јој падају на терет.

По чл. 7. села, која немају 200 пунолетних грађана, морају спајањем са суседним селима образовати општину, осим случаја предвиђеног у другом одељку члана 6.

При саставу општина ни једно се село или варош не може цепенати.

Овде ваља разумети и засеке који селима припадају.

Кад наступи случај, да се две или више општина по чл. 8. имају спојити у једну општину, а тако исто кад се поједина села хоће да одвоје од једне општине и споје са другом по изјављеној жељи становника, па се о томе постигне и потребан споразум о притежавању и уживању општинских добара, и тај предлог учини преко надзорне власти, ова је дужна да се предходно увери, јесу ли за решавање предмета испуњени услови из чл. 8. и 9. закона о општинама, па ако нису, да преко надлежне општинске власти нареди, да се ти услови накнадно испуне, и кад то буде уређено послаће предмет надлежној власти на даљи рад. На ту цел надзорна власт, уз остале акте доставиће увек и протокол споразума о уживању општинске имаовине дотичних села или општина и зборску изјаву правних гласача.

Да би опет радња оваквих зборована била пуноважна, општинска власт дужна је строго водити рачуна о т. зв. засебним зборовима, о којима је реч у чл. 62. јер су они надлежни за решавање питања о образовању нове општине из села која су припадала другој општини; и о т. зв. заједничким зборовима, који су опет надлежни за решавање питања о спајању двеју или више општина у једну (чл. 58).

Уз то, надзорна власт дужна је у спроводном акту означити: колико у сваком селу, односно општини има пунолетних грађана,

који би у смислу чл. 30. и 32. имали право гласа на општинским зборовима, а сем тога колико би свако село било удаљено од општинске суднице.

Спроводићи овакве предлоге Министру, надзорна власт у сваком случају саопштиће и своје образложено гледиште односно предложеног груписања или разгруписавања.

Ако би где наступио случај, да општинска власт не би хтела, да по изјављеној жељи грађана позове збор за разгруписавање које од дотичних општина; или за састав нових општина, онда ће надзорна власт по тражењу интересованих грађана наредити општинском суду да у законом року изврши све што треба за сазив збора за решење ове ствари; па ако општински суд ни тада не би по том захтеву у законом року урадио што треба; онда ће надзорна власт поступити по чл. 36. зак. о општинама.

Како је међутим, по чл. 33. тач. 8. и 10. поменутог закона, надлежан општински збор, да решава питања о називу општине и о месту где ће бити општинска судница, то при образовању нових општина треба имати у виду једновремену расправу и ових питања, како би се са решењем предлога о груписању или образовању једне општине на чисто знало и како ће се дотична општина звати и у ком ће јој месту бити судница.

По себи се разуме да надзорна власт треба да скрене пажњу општинској власти на пропис чл. 13. који ближе одређује услове о месту суднице и на другу алинеју тач. 11. чл. 33. закона о општинама по којој оваква питања збор решава по предлогу општинског одбора и пошто је предходно саслушао мишљење инжињера и лекара.

Како је по тач. 1. чл. 33. закона о општинама општински збор поред осталог надлежан још и за бирање председника, кметова, одборника и њихових заменика, и како први избори ових часника по овом закону — чл. 180 — морају да се изврше најдаље у року за три месеца од дана кад је закон обнародован, то је потребно да се одмах предузму и благовремено изврше сви предходни послови, који по закону условљавају правилну и пуноважну радњу збора за изборе општинских часника, те за то у првом реду треба настати, да општински судови најдаље за 15 дана, од дана кад овај распис добију, израде неизбучне спискове свију грађана, који по члану 30. с обзиром на члан 32. имају право гласања, и да их јавно у судници на углед изложе првог дана по истеку горњег рока. А на десет дана пред збор председник општине и деловођа дужни су према последњем одељку члана 21. из тога списка саставити азбучни списак гласача. Ови спискови треба да су израђени строго по пропису члана 22. У колико за њихову израду општински судови не располажу довољним податцима, ради тачне оцене, да ли поједини грађани имају услове правних гласача из члана 30. закона, нека се користе чланом 23-ћим закона, по коме су све власти дужне давати општинском суду податке потребне за састав азбучних спискова.

Кад списак буде готов и објављен, он се по члану 24. може мењати и допуњавати, „све до на један дан пред општински збор“ „према томе, да ли ко за то време задобије или изгуби право гласања.“ Да би се и исправке спискова тачно вршиле, треба имати на уму пропис члана 21. закона, по коме сваки грађанин дотичне оп-

штине може без таксе, и за себе и за другог, азбучан списак, у свако доба прегледати, преписати и против истог чинити примедбе и тражити исправке, било писмено било усмено. Ако би ко са решењем о тражењу исправки био незадовољан, има право жалити се надлежном суду, чије је решење обавезно и за општински суд и за жалцоца.

При изради спискова и њихових исправака треба скренути нарочиту пажњу општинској власти да ови буду тачни и исправни, јер су они основна законска погодба за вредност свију послова, који на збору по закону треба да буду расправљени, те ако спискови не би били уредни, него би били састављени противно закону, онда би и радња збора, који је на основу таквог азбучног списка дејствовао, била без праве вредности. Да тога не би било, закон је у чл. 157. предвидео за председнике и писаре општинске казну губитка једномесечне плате, пошто је њима и дао право и дужност, да само они састављају азбучни бирачки списак и решавају о траженим исправкама по чл. 3. зак. о општинама. И како према првој алинеји члана 168. истог закона тужбу за овакву кривицу противу њих може дати не само свако приватно лице дотичне општине, но и надзорна власт, то је ова позвана, да на ову важну дужност општинског суда, а нарочито председника и писара обраћа редовну пажњу, и да контролише, да ли су азбучни спискови израђени како по закону треба и на време, па где год приметити, да спискови нису у опште израђени или су израђени неправилно, да им скреће пажњу на законске прописе.

Чим протече рок од 15 дана за израду азбучних спискова и пошто се за сваку општину увери, да је азбучни списак готов и изложен грађанству на углед, начелство ће наредити, да се приступи избору општинских часника пазећи, да до истека законског, тромесечног рока, избори буду завршени у целом округу.

На ту цел начелство ће имати на уму онакву објаву збора, какву прописује члан 35. у вези са чланом 55. закона о општинама, и да од дана огласа о сазиву збора, па до дана збора, мора протећи најмање 8, а највише 15 дана. Да се не би због могућих оспоравања о дану објаве сумњичила законитост зборских одлука, добро је да се општински суд не користи најкраћим роковима.

За руковођење радње на општинском збору и за расправљање свију питања, која би се појавила за време збора, по члану 38. истог закона предвиђен је нарочити гласачки одбор. Но за прве изборе општинских часника, по члану 181-ом гласачке одборе за сваку општину бира садашњи општински одбор и то из своје средине једног писменог одборника за председника, а четири писмена лица из општине, која имају право гласања на општинском збору, за чланове гласачких одбора. Због тога нека начелство и среске власти наредити свима општинским властима у своме подручју, да одмах у смислу овог наређења поступи и изврше избор гласачког одбора.

Да се пак не би десило, да на дан избора, и нема уредно састављеног гласачког одбора, без чије сарадње и сва зборска радња не би имала вредности, начелници срески благовремено и пре дана избора мо-

рају се уверити, да је сталан гласачки одбор на овај начин изабран.

А да се не би у току зборског рада десио неред, који би могао довести до растурања збора, председници бирачких одбора треба да обрате најозбиљнију пажњу на њихове дужности из члана 39. закона. У том смислу сваког проузроковача нерета, општинска власт дужна је казнити, или га с тужбом одмах спровести надлежној полицијској власти, ако је кривица већа. У циљу сузбијања изгредника, предвиђено је и самим законом о општинама, доста строги одредаба. Нека начелство упути и среске и општинске власти да те одредбе проуче и да их у сваком случају, у коме је то по закону потребно, примењују. За сваки неред на зборовима и растурање збора поводом таквих нерета, одговараће ми лично срески начелник, ако са одговорним лицем није одмах, строго по закону поступљено. А, ако би општински председници пропустили извршити своју дужност, итд можда још и намерно заклањали изгреднике и ишли им на руку растурању збора, нека надзорна власт према њима предузме истрагу и даље шта треба по закону уради, а мене одмах депешом извести ради даљег поступка.

Да би таквих појава било што мање, а у колико би их било да би надзорна власт у смислу 2. алинеје чл. 39. закона могла одмах према изазивачима нерета поступити по закону, нека начелство нареди среским начелницима, да по могућству лично присуствују овим изборима, а где не могу лично, да одреде нарочитог и што спремнијег писара, који ће зборској изборној радњи по праву из члана 144 присуствовати и о радњи збора поднети своје старешини извештај. Да би се зборска радња исправно документовала записником, који закон предвиђа и који служи као доказ за оцену питања о уредности зборске радње, а нарочито у питањима избора, нека начелство препоручи општинским судовима да добро проуче пропис из чл. 46, 47 и 53 закона општинског и да с изборним актима и записником у свему по тим одредбама поступају.

Где год би се десио случај, да ни један од кандидата не би добио савршену већину, каква се тражи по чл. 49. закона, те би по чл. 50 требало извршити ужи избор између оних кандидата који су добили највећи број гласова, гласачки одбор дужан је одмах саставити оглас за нов збор и предати га општинском суду да га објави и гласаче позове на збор. Оглас о том збору мора садржавати све што прописује чл. 51. закона. При том треба имати на уму да рок за ужи избор не може бити краћи од три, ни дужи од осам дана. Ако ни на ужем избору ни један кандидат није добио савршену већину, онда треба резултат избора утврдити и објавити по чл. 52. закона.

Колико одборника и њихових заменика и кметова треба изабрати за сваку општину, предвиђено је у чл. 68. и 98. закона, а какве услове треба да има један грађанин па да може бити изабран за општинског председника, кмета, одборника или заменика прописано је у чл. 69. и 103. закона.

Односно осталог особља општинске власти, о коме је реч у чл. 110. и 111. закона, треба имати на уму, да благајника бира и отпушта општ. одбор, а деловођу и писара општинског суда, бира и отпушта општински суд.

У оних општинама где има више писара, један је од њих најстарији и зове се општ. деловођа.

Последица је ове разлике не само у томе, што се деловођа по чл. 113. редовно и са својим потписом јавља као одговорни пословни орган за све деловодство и писмоводство општинске власти, него мора имати и нарочите услове, које предвиђа чл. 112. закона, нити ко може бити општински деловођа који нема тих услова. У општинама, које не би држале више од једног писара, овај је уједно и деловођа.

Чим нове управе општинске буду конституисане, начелство односно средске власти наредиће, да сваки општински суд има деловођу који би имао законске квалификације. Надзорна власт у сваком случају водиће рачуна и нарочито контролисати да ли општина има деловођу, који има прописане законске услове, и где год констатује да нема или да је исти без прописане квалификације, наредиће општинском суду да га отпусти, а одговорне органе општинске власти, узмеће на одговор, за неправилно вршење законских прописа.

Како се чл. 114. закона нарочито предвиђа; да се пензионари могу примити за општинске деловође или благајнике, без ичијег одобрења, то би било саветно, да се општинске власти у свом и својих грађана интересу у првом реду користе оним људима, који дају највише изгледа, да се многобројни „важни послови који припадају општинским властима правилно и на време ураде, чиме ће се вероватно и непосредно представници општинске власти сачувати од погрешака и одговорности у многим случајевима, а и грађани ће наћи брзу и правилну заштиту општинске власти у свима случајевима због којих се буду обрађали својој општинској власти како се не би излагали трошковима за жалбе код државних власти и то махом за ствари, које у главном зависе само од доброг разумевања и брзе радње општинске власти.

Уверен, да начелство и средске власти, и без мојих нарочитих напомена, појимају колику важност имају деловође општинских власти, а нарочито у општинама сеоским, желети је, да у даљим приликама, саветима и обавештењима дејствују на општинске управе, да при избору деловођа, обрађају што је могућно већу пажњу, јер је то и за општинску власт, а у првом реду за председника и кметове највеће користи.

Поред општинског деловође, чл. 110. закона предвиђа још и благајника општинског и то тако, да свака општина која има преко 500 пунолетних грађана мора имати свог нарочитог благајника, а у мањим општинама ову дужност вршиће један кмет.

С обзиром на многобројне послове, који општинској власти припадају у рачунским и буџетским пословима по члану 126. до члана 140. закона, а нарочито због сталне потребе, да општински рачуни треба да буду у свако доба прегледани и пречишћени како би се, на време, уочила свака неправилност и штета по општину, а и због велике одговорности, која би могла пасти на општинску управу за неправилне издатке и у опште за неправилно рачуноводство, општински одбор сваке општине треба да обрати нарочиту пажњу, да за благајника бира човека вична рачунским пословима и несумњиве савесности и преданости служби. Само исправним вршењем благајничких дужности и председник и одборници

општински могу бити поуздано заштићени од могуће законске одговорности и накнаде штете, која би произашла услед неправилног и неуредног вођења рачуна и прегледа истих, као што се то јасно види из члана 135, 136, 137, 138, 139, и 140 закона о општинама.

Кад год председник и благајник општински не би за свако тромесечје саставили рачун, или рачуни не би за свако тромесечје били прегледани на време, надзорна власт, у првом случају, наредиће одбору да у смислу 2. алинеје члана 136. тражи стручно лице од Главне Контроле за састав рачуна, а у другом случају, обратиће се сама Главној Контроли и тражити, да одреди једно лице, које ће извршити преглед рачуна, као што то наређује члан 137. закона.

У вези с овим обраћа се пажња начелству, средским и општинским властима да по члану 174. и 175. закона све несклопљене рачуне из прошлих година „морају одговорни рачуноположачи склопити и одбору на одобрење поднети“ па их свршене на разгруписане општине поделити у року од два месеца од дана од кад је овај закон ступио у живот. Користећи се дојакошњим искуством о заплетима и штетама, које су долазиле отуда, што општински рачуни нису на време или нису правилно склопљени, нека надзорна власт редовну пажњу обраћа на тачно и благовремено вршење свију дужности, које се односе на састав и преглед рачуна.

А да би се онемогућило удешавање да се рачуни и новчани документи прикривају, треба енергично настати, да се свака општина и пре истека шестомесечног рока из члана 177, благовремено снабде касом, како би се могло извршити и наређење из члана 140, по коме се сви новчани акти, документи и тапије од општинског имања морају чувати у општинској каси.

Поред осталих, важних погодаба, да општинска власт може на време да извршује наредбе државне власти и да у опште своје послове израђује правилно, потребно је, да се експедиција акта из општинских канцеларија и у опште стална веза са државном надзорном влашћу што јаче осигура. Ради тога закон о општинама предвидео је у одељку под IX установу општинске поште и у том погледу по члану 122, 123, 124 и 125 наређено је, да свака општина где нема државне општинске станице, мора имати општинске писмоноше, коњанике или пешаке, како је где потреба и преко ових одржавати везу са најближом поштанском станицом. Истина, по члану 125. закона ближа правила о овој установи, прописале у року од 6 месеца министар грађевина договорно са министром унутрашњих дела, те ће се доцније, кад та правила буду израђена и објављена и приступити нарочито организацији ове установе, али је још сада потребно да дотичне општинске власти имају служитеље писмоноше.

По члану 141. врховна власт над општинама је министар унутрашњих дела, а непосредна надзорна власт над општинама окружних вароши је окружно начелство, а над општинама по срезовима средски начелник. Ово право надзора државне власти по члану 142. простире се на све послове општинске власти, које се тичу среза, округа и државе; и на тачно вршење свију законских прописа и законских наредаба државних власти, у колико их општинске власти

имају да примењују по овом и другим законима.

За успешну примену таквог права, надзорна власт може не само кажњавати органе општинске власти у смислу одељка под XII. а по одредбама чл. 158. до 168. закључно, него може по чл. 146. на рачун одговорног лица упутити у општину свога чиновника, да дотични посао уради. Наредбе тога чиновника, за тај случај обавезне су за општину. Надзорна власт, треба при том да има на уму, да је овакво изашиљање чиновника везано за хитне случајеве, који не трпе одлагања, и који се тичу државних послова или интереса, а нарочито реда и личне и имовне безбедности. Такво поступање не само што ће обезбедити, да се послови државни и наредбе државне власти које се тичу јавног реда и безбедности, стално и на време и правилно врше, него ће још и примерно утицати на органе општинске власти, кад знају да им увек кад год се таковој дужности не одазову, предстоји излазак чиновника о њиховом трошку. Наравно, да у тој општини, у којој би се овакви случајеви више пута десили, треба сматрати дотичне органе општинске као неисправне и неупотребљиве и за њихово смењивање треба предузети мере, које је закон за ту циљ прописао. Кад се пак употребом блажијих законски мера утврди, да извесни органи општинских не одговарају својим дужностима тако, да би били од штете за државне или општинске интересе, ако би и на својим положајима остали, или да раде на супрот државним интересима, надзорна власт по члану 147. закона дужна је одмах извести о томе министра унутрашњих дела, и од њега захтевати да се привремени председник и кметови уклони са звања. Кад министар реши, да се поменути општински органи уклоне, надзорна власт извршиће одмах решење и једновремено позвати општински одбор да из своје средине у смислу 2-ге алинеје чл. 147. изабере заменика.

Ако ли би пак из законих разлога поједине или све општинске одборнике требало сменити, надзорна власт треба увек о томе да пошаље нарочиту мотивисану представку министру унутрашњих дела.

Ако збор, из ма ког узрока, не би хтео бирати председника, онда по чл. 151. закона до новог избора дужност председника врши један од одборника кога општински одбор изабере, а ако се не би хтео примити те дужности, онда по годинама најстарији одборник; и тек ако се и овај не би хтео примити вршења председничке дужности, или одбор не би хтео да избере одборника, који би вршио дужност председника или кмета, надзорна власт одређује лице из дотичне општине, које ће вршити дужност, но наравно, са свима својствима, који се законом о општинама траже за положај општинског председника.

Нека начелство и средске власти не губе из вида, да је право надзора, које им по овом закону припада најважније јемство за правилну примену закона о општинама. На ту циљ начелство и средске власти имају довољно ослоња и моћи у чл. 142., да се правом надзора у пуној мери користе. Јер, по чл. 145. појам надлежности надзорне власти иде не само до формалног контролисања, да ли се они послови који по члану 142 подлеже надзору исправно и на време врше, него садржи и право, да у свима службеним односима те врсте упућује општинску

власт на правилно вршење закона и законских наредба, те да јој поступање буде саобразно закону. У том смислу, надзорна власт има, дакле, право на све упуте, које би у границама закона сматрала за потребне.

Поред права, која су до сад поменута, и којима је циљ, да загарантују контролу надзорне власти с једне и правилну радњу општинске власти с друге стране, надзорна власт по чл. 152. има још и право, да непосредним утицајем спречи извршење одлуке општинског суда, одбора или збора, које би биле противне законима и законским наредбама, али при том треба, да прави разлику, да ли се дотичном одлуком вређа право поједицаца, или интерес државе, округа, среза, општине или у опште јавни интерес. У првом случају, надзорна власт може у смислу чл. 152. задржати одлуку само општинске власти или збора од извршења на жалбу интересованог лица; а у другом случају и по службеној дужности.

За исправну примену овога законског прописа, који има врло велику важност, треба имати на уму: да је надзорна власт надлежна да задржи од извршења одлуке не само одбора и суда општинског, него и одлуке општинског збора, но само своје решење о задржању одлука суда или одбора није дужна слати на одобрење вишој власти, а кад задржава од извршења одлуке збора надзорна власт по службеној дужности послаће предмет најдаље у року за пет дана министру унутрашњих дела. На рокове у опште, а нарочито о овом случају, треба обраћати пажњу и тачно се држати закона, јер према последњој алинеји чл. 152., закључци и одлуке општинског збора, одбора или суда, извршни су, ако државна власт на даље за 15 дана — од дана пријема закључка или одлуке ствар не реши и општински суд не извести.

По себи се разуме, да је надзорна власт позвана, да стално цени и упознаје радњу општинских власти и општинских зборована, јер без тога, не би могла бити у положају, да учињеним незаконитостима стаје на пут, како то прописује поменути члан 152. Да би међу тим, могла бити у том односу довољно обавештена, надзорна власт треба да има на уму дужност општинског председника из члана 89. јер по том члану, кад год председник општински нађе, да одлуке општинског суда административне природе прелазе круг рада општинског суда, или да су противне законима и законим наредбама он их „подноси, са својим мишљењем, на разматрање надзорној власти,“ која, опет, у року за 15 дана, доноси одлуку у смислу чл. 152, ако нађе да томе има места. Што се тиче одборских одлука, оне се по чл. 83. закона морају редовно и увек доставити надзорној власти у препису. Тако исто председник општинског суда мора по чл. 144. закона извести надзорну власт о сваком решењу збора, најдаље у року за два дана. Према овоме, самим законом обезбеђено је, да надзорна власт може увек на време сазнати и ценити одлуку општинске власти и општинског збора.

У чл. 154. закона, надзорној власти стављено је у нарочиту дужност „да прегледа рад, касу и рачуне општинског суда.“ На случај сваког прегледа, дотични чиновник надзорне власти, дужан је записником утврдити нађено стање и о томе поднети извештај. Ако би резултат таквог

прегледа показивао какве злоупотребе или неправилности, са одговорним лицем треба поступити одмах по закону и појављену штету обезбедити. Брза и енергична радња надзорне власти, у цели, да се што пре утврди законска одговорност дотичног органа општинске власти, те да што пре иза учињеног дела искуси законске последице; и из општинске га управе одстрани — много ће допринети правилном развоју послова у општини и спречити могуће штете за државу, општину или поједине грађане. Нека начелство и среске власти имају на уму, да од редовне и правилне примене права надзора, највише зависи какве ће последице оставити садашњи закон о општинама; па нека се, због тога, тим правом користе по закону, не пропуштајући да учине све што је потребно, да и грађани и органи општинске власти са уверењем могу рачунати, да се ни једна неправилност или злоупотреба не може прикрити, него да ће се увек поуздано и убрзо констатовати и да неће остати без законских последица. Од тога, како начелници окружни и срески буду разумели и практиковали дужност надзорне власти, зависиће правилност јавне службе у свима општинама, па према томе и ја ћу ценити, у колико они као представници надзорне власти, одговарају своме позиву и поположају. Нека и једни и други знају, да у смислу ових мојих напомена захтевам одлучну и строгу примену закона, и да ћу сваки случај, који би их другче обележавао, или би допринесио да општинска власт не буде довољна јака и исправна, узимати у оцену као нарочити разлог и доказ за службену квалификацију окружних и среских старешина.

Обраћајући још пажњу начелства и среских власти на чл. 177. закона по коме свака општина најдаље у року за три године мора саградити зграде предвиђене у чл. 14. а касу да мора набавити у року од 6 месеци препоручујем им, да се о извршењу овога прописа озбиљно старају и да се користе завршном тачком истог члана, ако у горњем законском року општинске власти не би овако поступале.

Препоручујем начелству да овај распис достави свима среским и општинским властима и да ме о пријему истог извести.

Министар
унутрашњих дела,

Н. Д. Стевановић с. р.

РАД ОДБОРА ОПШТИНСКОГ

РЕДОВНИ САСТАНАК

19. Априла 1902 год.

Председавао председник београдске општине г. Милов. Р. Маринковић. Од одборника били г. г. Ђ. Соколовић, Ж. М. Перић, Милутин Степановић, Љуба Дојчиновић, П. Павловић, Милош Валожич, Ђока Тошић, Стојан Пајкић, Р. Драговић, Лазар М. Матић, С. Азријел, М. Штрбић, Урош Благојевић, С. М. Веселиновић, Ђорђе Н. Петровић, Др. М. Радовановић, Љ. Н. Христић, Коста Д. Главинић, Д. Тадић, Милутин Ј. Божић, Јован Смедеревац, М. Клидис.

Деловођ, Мих. М. Марјановић

(СВРШЕТАК)

XI

По прочитању извешћа економног одељења АБр. 3599 о држаној другој лицитацији за издавање под закуп траве за кошење код Батал-Цамије, — одбор је решио:

Да се трава за кошење код Батал-Цамије изда под закуп под прописаним погодбама за време оволетње сезоне Петку Тројановићу, оvd. рибару, за цену од сто четрдесет и девет динара и деведесет и девет пара динарских.

XII

По прочитању акта књиговодства АБр. 3634, којим подноси суду општинске рачуне за I тромесечје 1902. године, — одбор је решио:

Да ужи одбор, у који да уђу одборници г. г. Манојло Клидис, Соломон Азријел и Милош Валожич, прегледају општинске рачуне за прво тромесечје тек. године, о исправности истих увери се и поднесе извешће које да се стави на дневни ред.

XIII

По прочитању представке АБр. 3622, г. Алексе Илића оvd. проте, којом тражи да му општина у име целокупне оправке његове зграде, у којој су канцеларије Управе водовода биле смештене, накнади 400 динара, па да сам оправке изврши у место да општина то учини, као и по прочитању извешћа грађ. одељења по истом предмету АБр. 3807, — одбор је решио:

Да се из општинске касе на терет партије бр. 84 буџета I изда г. Алекси Илићу, оvd. проти, четири, стотине динара на име накнаде за оправке које има извршити на својој кући у којој су до сада биле канцеларије Управе водовода а које би оправке по уговору имала извршити општина београдска, те да би исту зграду сопственику предала у стању у каквом ју је и примила.

XIV

Председник извештава одбор да је на дневном реду предлог одборника г. Љубе Н. Христића, од 2 априла т. г. АБр. 3644, да се београдско грађанство ослободи плаћања општинске трошарине на прасад, јагњад и јарад за ускршње празнике.

По саслушању тога, — одбор је решио:

Да се овај предлог одборника г. Љубе Н. Христића скине с дневнога реда, пошто су ускршњи празници прошли а могућност није била да се по истом решава пре истих.

XV

Председник извештава одбор, да је на дневном реду предлог одборника г. Милутина Степановића од 19 марта т. г. АБр. 3125: да се умоли г. министар просвете и црквених послова, да нареди Управи народног музеума, да општинску збирку старина откупљену од г. Самуила Стевановића, прими и чува је привремено у народним музеуму док општина не прибави и друге предмете за свој музеум и док не наступи потреба да општина за смештај свога музеума прибави потребне локале и узме лице које би истим руководило.

По саслушању тога, а после говора одборника г. г. Милутина Степановића, Косте Главинића, Милутина Божића, Стеве Веселиновића, Раденка Драговића, Димитрија Тадића, Манојла Клидиса, Димитрија Миленковића, — одбор је после поименичног гласања са 15 против 9 гласова, — „за“ гласали: Живојин М. Перић, А. Н. Крсмановић, Милутин Степановић, М. Штрбић, Урош Благојевић, С. М. Веселиновић, Ђорђе Н. Петровић, Коста Главинић и М. Клидис, — решио:

Да се овај предлог одборника г. Степановића одбаци.

XVI

По прочитању молбе Марије Д. Ристић, удове и кћери јој Катарине Г. Николић, учитељице у пензији АБр. 3352 због регулације, као и извешћа грађ. одељења по истом предмету АБр. 3500, — одбор је решио:

Да се средством проценилачке комисије у смислу грађевинског закона за варош Београд оцени: да ли има општина колику накнаду да да молитељкама на име накнаде за имање које им се одузима за отварање улица Скадарске, Деспота Ђурђа и Деспота Стевана по приложеној скици КГБр. 955, или молитељке имају и колико да плате општини пошто овде стоји случај из члана 31 грађ. зак. за варош Београд. Оцена вештака да се саопшти сопственицама и одбору.

XVII

На молбу Браће Пурића АБр. 2351 а по разматрању односног акта и по прочитању извешћа општ. књиговодства по истом предмету АБр. 3584, — одбор је решио:

Да се из општинске касе на терет општинске готовине по добивеном за то надлежном одобрењу г. министра финансије исплати Луки Пурићу, олд. трговцу, три стотине динара, колико је општинска благајница неумесно наплатила по купонима акција Српског Бродарског друштва које су биле својина именованог а које су од истог биле положене општинској благајници као кауција, па погрешно унесене у општинску касу као њена имовина доцније од сопственика замењене готовим новцем и њему враћене.

XVIII

По прочитању акта грађев. одељења АБр. 3678, којом спроводи суду процену непокретног имања гђе Марије удове Јоце М. Божића, олд. одузетог у цели регулације улице Кнез Михаилов венац под бр. 14, као и по прочитању исте процене, — одбор је решио:

Да се из општинске касе на терет касе регулационог фонда исплати гђи Марији удови пок. Јоце Божића, бив. олд. трговца, за једанаест квадратних метара и четрдесет и пет квадр. десиметара земљишта, одузетог јој за регулацију улице Кнез Михаилов венац по шест динара од квадратног метра, — свега шест стотина осамдесет и седам динара а по извршењу законских формалности.

XIX

По прочитању акта грађевинског одељења АБр. 3712, којом спроводи суду процену непокретног имања наследника масе пок. Јанићија Поповића, б. професора олд., извршене на дан 10 априла т. г. као и по прочитању исте процене, — одбор је решио:

Да се из општинске касе на терет касе регулационог фонда, кад ова буде у могућности да исплату изврши, исплати наследницима масе пок. Јанићија Поповића, б. професора олд. за педесет и три квадратна метара и педесет и четири квадратна десиметра земљишта, постојећег у Балканској улици које се заузима за регулацију поменутих улица, на име накнаде по осамдесет и пет динара од квадратног метра, — свега четири хиљаде пет стотина педесет динара и деведесет пара динарских, пошто на општину пренесу тапију од истог земљишта без икаквог терета.

XX

По прочитању акта грађевинског одељења АБр. 3679, којом спроводи суду процену имања Катарине Матић, олд. које постоји на углу Немањине и Делиградске улице, које се има одузети за регулацију Немањине улице, извршене на дан

13 марта 1902 године, као и по прочитању исте процене, — одбор је решио:

Да се из општинске касе на терет касе регулационог фонда, кад ова буде у могућности да исплату изврши, исплати Катарини Матић, овдашњој за осам стотина деведесет и седам квадратних метара и педесет квадратних десиметара земљишта које се има одузети за регулацију Немањине улице, по двадесет динара од квадратног метра, свега седамнаест хиљада девет стотина педесет и два динара и за сто петнаест квадратних метара и тридесет квадратних десиметара грађевине од тврдог материјала која на овом земљишту постоји, а која се мора рушити по педесет динара од квадратног метра, — свега пет хиљада седам стотина шест и пет динара, с тим да сопственик поруши ову грађевину о свом трошку и сав материјал који њему припада, однесе. Дакле да се сопственици Матић исплати свега двадесет и три хиљаде седам стотина и седамдесет динара, пошто на општину од истог имања пренесе тапију без икаквог терета.

XXI

Председник извештава одбор да је на дневном реду предлог одборника г. Милана О. Петровића, од 19 фебруара тек. године, АБр. 2038; да се избере комисија за проучење регулације вароши ради ревизије досадањег регулационог плана, али како предлагач није у данашњој седници био, то предлаже да се решавање по овоме предмету одложи за идућу седницу.

Одборник г. Коста Д. Главинић предлаже да се стави у дужност председништва општине, да споразуму са шефом грађевинског одељења предложи у идућој седници општинском одбору лице које би у ову комисију имало ући.

По саслушању тога, — одбор је решио:

Да се решавање по овоме предмету одложи за идућу седницу а да председништво по споразуму са шефом грађевинског одељења предложи општинском одбору у идућој седници лице које би имало ући у ову комисију.

XXII

Одборник г. Коста Д. Главинић предлаже, да се набаве портрети свију општинских добротвора и наместе у дворници општинског суда у којој се држе одборске седнице, те да се на тај начин одржи успомена на исте добротворе, који су то потпуно заслужили.

По саслушању тога, — одбор је решио:

Да се овај предлог одборника г. Главинића стави на дневни ред за идућу седницу.

XXIII

Председник општине извештава одбор, да је на дневном реду решавање о задужењу општине београдске за суму од два милиона динара издавањем општинских обвезница за исплату извршених и будућих регулација. У седници одбора од 9. априла тек. године изложио је одбору план по коме би се исто задужење амортизовало, а исти је план аутографисан послао раније г.г. одборницима на проучење у смислу одлуке одбора од 9. априла тек. године АБр. 3852. Према томе данас би одбор имао решити и одобрити ово задужење с тим да се исто амортизира по саопштеном му амортизационом плану.

По саслушању тога, а после говора одборника г. г. Косте Д. Главинића, Раденка Драговића, Милутина Степановића, и Манојла Клидиса, — одбор је решио:

Да се за исплату извршених и за исплаћивање будућих експроприација ради регулације вароши општина београдска задужи са два милиона динара у сребру издавањем двадесет хиљада обвезница од по сто динара са интересом пет од сто и отплатом три од сто ароком за амортизацију од двадесет и пет година.

Десет обвезница сваке године исплаћиваће се до рока амортизације погодницама и то једна од десет хиљада динара; једна од пет хиљада динара; две од по хиљаду динара; и шест од по пет стотина динара.

Да се исто задужење амортизира по ниже изложеном плану.

АМОРТИЗАЦИОНИ ПЛАН

за зајам од 2,000,000 динара у сребру са 5% интер. и 3% отплате и погодака, који општина београдска чини издавањем општинских обвезница за исплату извршених и будућих експроприација ради регулације вароши.

Год.	Глав. дуг	Интерес	Амортиз.	Отплата	Погодци	Годишњи анuitет
1	2,000.000	100000	418	41800	19000	160800
2	1,958.200	97910	439	43900	19000	160810
3	1,914.300	95715	461	46100	19000	160815
4	1,868.200	93410	484	48400	19000	160810
5	1,819.800	90990	509	50900	19000	160890
6	1,768.900	88445	534	53400	19000	160845
7	1,715.500	85775	561	56100	19000	160875
8	1,659.400	82970	589	58900	19000	160870
9	1,600.500	80025	618	61800	19000	160825
10	1,538.700	76935	649	64900	19000	160835
11	1,473.800	73690	682	68200	19000	160890
12	1,405.600	70280	716	71600	19000	160880
13	1,334.000	66700	751	75100	19000	160800
14	1,250.900	62945	789	78900	19000	160845
15	1,180.000	59000	828	82800	19000	160800
16	1,097.200	54860	870	87000	19000	160860
17	1,010.200	50510	913	91300	19000	160810
18	918.900	45945	959	95900	19000	160845
19	823.000	41150	1007	100700	19000	160850
20	722.300	36115	1057	105700	19000	160815
21	616.000	30830	1110	111000	19000	160830
22	505.600	25280	1166	116600	19000	160880
23	380.600	19450	1224	122400	19000	160850
24	266.600	13330	1285	128500	19000	160830
25	138.100	6905	1381	138100	19000	164005
			20000	2,000.000		

Свега 20.000 обвезница од по 100 динара — амортизују се за 25 година.

Интерес се плаћа два пут годишње 2 Јануара и 2 Јула сваке године.

Амортизовање обвезница и извлачење погодака врши се један пут годишње 2 Јануара тек. године.

На сваком извлачењу извлаче се 10 обвезница са овим погодницама:

1 обвезница од 10,000	10.000
1 " " 5000	5.000
2 " " 1000	2.000
6 " " 500	3.000

10 обвезница свега динара . . . 20.000
мање за амортиз. 10 обвез. . . 1.000

Долази чисто на погодке . . . 19.000

За обвезнице, које се извуку са погодбом не плаћа се — поред погодака — и њихова номинална вредност особено.

Суме које се годишње имају исплаћивати по предњем амортизационом плану стављаће се у општински буџет сваке године а покриваће се приходом од продаје плацева регулационог фонда и осталих општинских плацева постојећих у варошком рејону, а по потреби и из осталих општинских прихода сем трошарине.

За исплату издатих обвезница гарантоваће целокупна општинска имовина и сви њени приходи сем трошарине.

Да се за ово решење изиште надлежно одобрење општинског збора и надлежне државне власти, па да општински суд по добивеном надлежном одобрењу приступи извршењу овога решења.

XXIV

За остале предмете стављене на дневни ред за данашњу седницу и то : одговор председништва на питање одборника г. Пере Ђорђевића: мисли ли председништво радити шта на подизању споменика пок. Косте Хранисављевића, добротвора општине београдске; извешће комисије која је проучила тражење масе пок. Боже Боди односно интереса на дуговање општине истој маси; предлог суда за расходовање утрошених а не расходованих сума од стране Управе општ. трошарине у годинама: 1893, 1894 и 1895; понуда г-ђе. Јуле М. Петровић, удове, општини на откуп свога имања у Далматинској улици бр. 7; молба Др. Момчила Ивковића, општ. лекара, да му се ставе у свако доба на расположење општинска кола, или да му се одреди месечни хонорар, или да се за палилулски квартал постави још један лекар ради вршења службе у истом кварту; молба Стојана Б. Поповића оvd. да општина прими за свога питомца на страни сина му Боривоја Поповића дипломираног машинског инжињера; саопштење решења г. министра грађевина донесеног по жалби општ. суда противу процене имања пок. Дим. Николића — Беље; извешће комисије за изналазак земљишта за премештај општин. сењака; молба прве краљ. српске повлашћене ткачке компаније лимитед због регулације; извешћа економног одељења о држаним лицитацијама за продају грађе која ће се добити рушењем општ. зграде у Тројанској улици и подрума званог „Пивни извор“ у вези са понудом Мијајла Николића, оvd. предузимача, по истом предмету; давање мишљења по тражењу санитет. одељења минист. унтр. дела од 12. Априла тек. године, — одбор је решио:

Да се ставе на дневни ред за идућу седницу.

ОСНИВАЊЕ ОПШТИНСКЕ БОЛНИЦЕ

ЗА

РЕКОНВАЛЕСЦЕНТЕ, НЕИЗЛЕЧИВЕ БОЛЕСНИКЕ, КАО И ЗА БОЛЕСНИКЕ ОПАСНЕ ПО СВОЈУ ОКОЛИНУ

Мило нам је што можемо јавно констатовати, да је наш Београд на сигурном путу, да, поред већ лепога броја *хуманих* установа, стече и једно ново уточиште за болне, а бедне, становнике своје. То је, нова *општинска* болница, за, тако зване, *реконвалесценте*, или лица која оздрављају, али још нису оздравила, или боље рећи лица, која су довољно снаге стекла да обичну болницу и болесничку постељу оставе, али не, поред те снаге, и јемства и сигурности да им се иста болест, у осутству даље неге, и поновно и кобно не поврати. Даље, та би болница имала да прихвати и она несретна лица, на која су наишле болести и болештине за које наука медицине још не зна правога лека, или која су, нелечењем извесних болести у своје време, дочекала ступањ *неизлечивости* њихове. Најзад, та би болница примала под свој кров, или, боље рећи, *издвајала* из још здраве им средине оне болеснике, који, сами окупљени и заражени заразним болестима, постају и посредна и непосредна *опасност* за целу своју околину, нарочито за своје најближе и најрођеније. И тако даље. У осталом, задатак је ове, нама тако потребне, болнице тако лепо изложен и осветљен у стручном реферату општинска нам лекара Др. Милорада Гођевића, поднетом суду општинском на дан 12-ог Марта о. г. да мислимо да ћемо и најбоље учинити, ако га одмах читаоцима својим у *целини* прикажемо. Дакле, тај стручњачки прилог као год и службени реферат, г. Др. Гођевића, гласи:

Суду општине града Београда

Одбор општине града Београда у својој седници од 30 Новембра 1895 год. усвојио је, на предлог суда, правила о установљењу болничког фонда, коме би била задаћа, да се са њим подигне болница општине града Београда за сиротне реконвалесценте, неизлечиве а сиротне општинске болеснике, и за болеснике који не болују од великих болести но од обичних, лакших, али су у таквим околностима да им није могуће код своје т.ј. туђе куће ни три дана лежати; и да се у њој држи спремно одељење, које би могло, на случај потребе, колере, куге и т. д. послужити као склониште за заразне болеснике.

Управа града под 14-II-1896 год. № 4139 одобрила је иста правила. Мислим да ми није овде нужно доказивати потребу такве једне хумане и преко нужне установе за град Београд. Данашња општа државна болница, која је била намењена првобитно само за град Београд, и то, Београд од 25.000 становника, данас та иста болница постала је „општа државна болница“ т.ј. болница земаљска, у коју долазе тешки болесници из целе земље, а поред речених још из Турске, Босне, Срема, Баната и т. д. и града Београда, и то Београда од преко 60.000 становника.

Према наведеноме лако је појмити, да данашња једина грађанска болница, која се налази у Београду, не може да одговори своме хуманом позиву онако како јој је задаћа. У данашњу грађанску болницу шаљу се само и искључиво тешки болесници; па и они у зимње доба бивају врло често враћани натраг, јер места у болници нема. А шта онда да речемо за нашу београдску болешљиву сиротињу, која се лети како тако провлачи, ну кад дођу зими ладни и влажни дани, она онда нагрне масама у општину, с молбом, да се упути у болницу. Јер, код мало начетих плућа, махне срца, разних акутних запаљења и хронични ревматичних процеса, код реконвалесцената после акутних запаљења, та се промена годишњег времена нарочито осећа. То није прави болесник у смислу болничком, није тежак случај, али врло често ти сиромаси плате главом, само за то, што нису могли за који дан наћи топлу собу, чисту постељу и т. д.

Свакодневно одавде из општине упућују се у болницу по 2, 3, 4, и више њих болесника, а ретко који да, нарочито у јесен и зиму, да не буде отуда одбијен, са напоменом, да нема места у болници. Грехота је и жалост је гледати своје сиромашне суграђане, како пропадају у болести само зато што су сиромашни, што нису у стању себи у болести набавити чисто и топло склониште, праву болесничку негу и храну. Не треба мислити да је општина учинила потпуно своју дужност, наспрам свога болеснога и сиротнога суграђанина, кад му је само дала бесплатно лекара и лекове. Каква је корист једном болеснику, једноме дечку од 16—20 година, који пропљује крв, дакле, кад му се, као у већини случајева, јави први знак почетка грудне болести, какваму је рекох корист од тога, што ће му лекар доћи, утешити га, преписати лек и отићи — кад га оставља у мрачној, влажној и смрдљивој собици, гди је ваздух од многих становника толико покварен, да и најздравијим плућима шкоди, а немоли већ начетим. Томе је болеснику много потребнија угодна храна, чист ваздух, топла, светла и чиста соба, поред телесног и душевног одмора. Или, шта ће да ради један болесник који је излежао акутни реуматизам, запаљење плућа, марамице, тифуса и т. д. у болници, и који је, тек што је мало прездравио, пуштен из болнице државне као реконвалесцент, само за то, да би другоме тежем болеснику места направио. Такав је болесник обично још за једно месец дана неспособан за свој тежак рад, и за то би време требало да има

добру храну, стан и негу. Иначе ће му се његова првобитна бољка још у јачем ступњу повратити, или ће му се на његова ровита плућа накалати туберкулоза, као што то обично бива.

На оснивање једне овакве општинске болнице, нагоне нас још и следеће околности:

У Београду има око 60 неизлечивих болесника-ца, који се не примају у болницу, само зарад тога, што нема места; а ти болесници потребују ипак, бар пред крај свога мученичког живота, нарочиту болесничку негу. Такви су болесници на пр. разноврне узетости (капља) хронични процеси у костима, кичменој мождини итд. Међутим, и нарочито, туберкулоза плућа јесте оно, што нам императивно налаже установљење једне такве болнице варошке. Међу свима заразним болестима, које прете, које грозје, да униште наше становништво, туберкулоза плућа (јектика) узима прво и тако рећи јединствено место. Има земаља у Европи где сваки други становник умире од туберкулозе. Код нас у Београду, хвала Богу, није још тако, али прети да ће ускоро и код нас доћи до тога процента.

Замислите, један је члан породице у каквој сиромашној фамилији оболео од јектике, а они ту, у каквој недовољно великој собици, сви заједно и дан и ноћ проводе, и здрави и болесни. Болесник, као кухњи извор, има довољно и прилике и времена да сву ту заједницу јектиком зарази. И доиста, ми лекари имамо прилике често да видимо, где, после једног члана породице умрлог од јектике, не прође дуго времена а сви остали њему слеђују. Да је се, пак, могао онај први оболели одмах из куће склонити — не би ови остали имали прилике да се тако заразе.

При свакој зарази на прво место долази дужност: отклањања могућности да се здрав зарази. Тек у другом је реду лечење оболелог.

Код туберкуле, као болести екзквизитно различне, међу свима ерествима којима се иде на то да здрав не оболи, најенергичније је средство изоловање оболелих, а то је, болницама, санаторијама и т. д. Практични Енглези су то још пре 25 година увидели, и при том принципу радили, и данас је једина Енглеска у којој проценат оболевања од туберкулозе стално и рапидно опада, и где је проценат умирања од јектике најмањи у Европи. Дакле, подизањем болнице за туберкулозне болеснике — разумем, болеснике у доцнијим стадијима, у којима је њихова заразљивост највећа, гди су они најопаснији по околину — постижава се двоје, и то, I, болеснику се олакшава у неколико његова неизлечива бољка са леком, добром храном и удобним станом и негом; и II, отклања се кухњи извор од здравих, и тиме се чува здрав да не оболи, а то и јесте најглавнија задаћа општине, којој је поверена дужност да се брине о здрављу својих суграђана.

Ето то су у главноме мотиви, који су ме нагнали да замолим суд општински да изволи учинити све потребно, да се одбор болничког фонда што пре конституише, а коме би била задаћа, да се побрине о томе, како да се што пре дође до остварења тако корисне, хумане и лако остварљиве установе.

Београд, 12 Марта 1902 год.

Др. Милорад Гођевић.

Па, како је по овоме реферату донето и надлежно и повољно решење, то имамо да додамо, да се тим решењем *усваја* горњи предлог г. Др. Гођевића о оснивању такве једне општинске болнице за град Београд, као и да се у истој вези одлучује: да се конституише *Одбор Фонда Болнице Општине Београдске* за реконвалесценте, за неизлечиве болеснике, као и за болеснике опасне по своју околину и т.д. који се *одбор*, према *правилима* истога фонда, има састојати из: председника општине београд-

ске, начелника санитета министарства унутрашњих дела, председника друштва *Црвенога Крста*, три општинска одборника, и шефа општинских лекара, и који (одбор) има да поради: да се што пре *оствари* ова идеја, односно, и првенствено, да се што пре приберу, на тај циљ већ одређени, *легални* појединих добротвора, а са њима и остали *извори* новчани, који, према правилима, имају ући у исти фонд.

И тај се Одбор од тада већ и састао, и послу приступио. На првоме састанку свом, он се, према горњем решењу, а по гласу дотичних *правила*, конституисао, — изабрав себи за председника: председника општине београдске, за деловођу Дг. Милорада Гођевића, а за чланове: шефа санитета Дг. Миту Милићевића, председника српскога друштва *Црвенога Крста* ђенерала Драгутина Франасовића, Дг. Јована Данића, Дг. Милана Радовановића и г. Никољу Спасића, овд. трговца. Даље је на томе првоме састанку решено: да се за прву идућу седницу састави тачан списак *свију* фондова и легата, посвећених овоме добротворном циљу, као и тачно изложи *стање* касе болничкога фонда. И тако је и било. Јер је, на *другоме* држаноме састанку овога одбора, прочитан исцрпан извештај *књиговодства* о стању болничкога фонда на дан 11-ог Априла ове 1902 године — из којег се види: да је тај фонд тада располагао, и то,

- 1, фондом пок. *Дил. Црнобарца* у суми од **44,415** динара;
- 2, фондом за подизање дечије болнице који сада износи суму од **23,306** динара;
3. Сумом прихода од *такси* на јавне концерте, забаве, циркусне игре и т.д. која је за последњих *пет* година достигла цифру од **37,450** динара. Како пак у овај фонд улази, поред мањих дарова, још и сума од *хиљаду* динара, коју је г. Мих. Павловић трг. овд. поклонио на оснивање *дифтереријне* болнице, то се слободно може рећи, да наш Београд није више далеко и од *практичног* остварења ове племените идеје и добитка ове хумане установе, од живе т.ј. тековине крова и дома, под којим ће многи болни, а сиротни, сажитељ наш наћи — у колико је т.ј. људска помоћ и наука кадра да да — уточишта, лека и здравља.

ПОШУМЉАВАЊЕ ОКОЛИНЕ БЕОГРАДА

(СА ХИГИЈЕНСКОГ И ЕСТЕТИЧНОГ ГЛЕДИШТА)

(НАСТАВАК)

(4)

Научник „Nikolaier“, нашао је још 1885 год. у горњим слојевима земљишта у месту Гетингену цуно бакцила, који проузрокују грчеве, па за тим смрт, ако се пелцују под кожу миша, белог зеца и. т. д. Ови т. зв. *шешинус-бакцили* налазе се и код људи који усљед ране добију грчеве.

Опасних тетанус-бацила има свуда и у сваком земљишту, *само их* *нема* у *шумском* земљишту.

Чувени проф. *Ебермајер*, који се деценијама бавио испитивањем шумског земљишта и његових особина, које нема услова за развој и живог извесних бактерија, нашао је, да, као год што у шумском, тако исто и у тресетном, земљишту не налазе опстанка микроорганизми који производе салитрену киселину, и с тога се у тим земљиштима и налази врло мало, или чак ни мато салитрно-киселих соли, дочим у ђубреној орници

и у баштинској орници има сарамерно веома много ових важних билинских хранива.

Ебермајер је доказао, да ни изворини потоци, који постају у шумским пределима, немају ни трага.

Сва ова и оваква многовредна и дугогодишња испитивања доводе до закључка, да шумско земљиште није повољно за развој дељивих гљивица. Стога је неоспорна истина, да је шумско земљиште са здравственог гледишта са свим чисто, а *где је земљиште чисто, шма је и чисто ваздух и чиста вода* — главни услови за здравље *човечије*.

Из овога се да закључити *важност и корист* *већих* *засада* *дрвећа* у *градовима* *или* у *близини њиховој*. Та се корист, по доказивању, не састоји само у дејству: *лишћа* на *чишћење* *ваздуха*, него и у *томе*: *што* *дрвеће*, *помоћу* *својих* у *дубину* и у *ширину* *разгранатих* *жила*, *одвађава* *земљу* до *неког* *извесног* *суперенз*; *што* *широке* *продукте*, *који* *се* *најте* у *чистијем* и *жестењем* *им* *мшима*, *дрвеће* *прими* *врло* *радо* *к* *о* *храну*, и *ни* *ш* *и* *ј* *ни* *чисти* *земљу*; *што* *помоћу* *шраве*, *хумусне* и *лишће* *земљишног* *покривања*, *пречи* *да* *се* *први* *прашина*; и *што* *не* *да*, *да* у *земљи* *најте* *се* *гљивице* *коју* у *ваздух*, и *тако* *непо* *средно* *утиче* *на* *чишћење* *ваздуха*.

Ето, *све* *су* *то* *велике* и *неоцениве* *користи* *које* *нам* *дају* *веће* *засаде* *дрвећа* и *шуме* у *градовима* *или* у *близини њиховој*.

Даље, да је шумски ваздух *имун* т.ј. непријемчив, доказује нам досадање искуство, које је стечено у *односу* *шума* *према* *епидемијама*, *колере*.

У Европи и у Инђији често се опајало, *да* *су* *шуме* *нека* *врста* *браника* *прогив* *ширења* *колере*. Научник *Пешенкфер* даје нам врло поучне и важне податке о колери, који су узети из извештаја белгиског медицинског департмана.

У Инђији је често опајано, *да* *насељена* *места* и *села* *по* *шумама*, *као* и *она* *места* у *чијој* *се* *непосредној* *близини* *налазе* *већи* *комплекси* *шума*, *није* *никад* *нападала* *колера*, *док* *су* у *другим* *удаљенијим* *местима* *од* *шума*, *умирали* *људи* *од* *колере* у *великим* *мазама*. Има случајева, да су за време, кад се појављивала колера, *чигави* *гарнизони* *војске* *премештани* из *вароши* у *простране* *шуме* *манго-дрвећа*, и *шума* је имала тако дејство, да је за кратко време *нестало* *сваког* *шрага* *од* *колере*, ма да су пре тога били многи војници заражени. Исто је тако у Инђији опајано, да су шумовита места, где никад није било колере, одмах нападнута од колере, чим је шума исечена и искрчена.

Могли би овде набројати много других примера, који су се дешавали у Инђији и у Европи, за доказ, да су шуме чврсти браник против колере.

Сличан однос има шума према *грозници*. Тако се зна, да год. 1888, кад је јака и опасна грозница владала и упропастила грдне масе света у јужном делу Здружених Америчких Држава, да се опазило, да су здрави и у животу остали сви они, који су побегли испред грознице у *срчеве* *шуме*, и у њима саградиле дрвене колибе за становање.

Кад се узме, да *комбициле*, које проузрокују колеру, траже земљиште, које има за њих довољно хранива; да спадају међу најосетљивије бактерије које су до сада познате; да су према киселинама врло осетљиве; да брзо угину ако се много исуше, те да већ испод 16° не расту, а да најбоље успевају у топлоти између 30—40° — онда се може појмити: *кол* *и* *каву* *нам* *од* *брану* *дају* *шуме* *прошле* *колере*.

Пошто специфичне бактерије, које проузрокују грозницу, захтевају за свој развој и напредак још умеренију већу температуру, него колерабациле, а требају много и топљивих соли, то се напред споменуто повољно дејство шума у грозничавим пределима може приписати тој околности, што су шуме много мање погодне за пребивалиште грознице, но мокраћом натопљена земља орница, или нечисто земљиште у градовима топлога појаса. (Свршиће се).

ШТАМПАРСКА ПОГРЕШКА

У нашем последњем броју (17), а у *нуч* *ној* *расправи* „*Ко* *су* *ши* *Македонски* *Словени*“, поткрала се у другоме ступцу, а на крају предпоследњег параграфа, једна осетна погрешка. Јер, тамо стоји „*писац* *Марин* *није* *био* *„болгарски* *цар*“; а треба да буде: „*отац* *Марин* (Бурђе Смедеревац) *није* *био* *„болгарски* *цар*.“ Молимо наклоног читаоца да при поновном читању ову погрешку исправи. Ур.

ОБЈАВА

На основу чл. 14, 15 и 17 закона о народним школама, уписивање ђака, за I разред основне школе у Београду, отпочеће од 1 маја, а завршиће се 15 маја ове године.

Уписиваће их управитељи основних школа у својим канцеларијама сваког радног дана после школских часова.

Изводе из књига, рођених и крштених, свију вероисповести прибавио је школски одбор и находе се код деловође школског одбора у школи на Зап. Врачару, који ће упутнице издавати сем одређеног времена за управитеље још и недељом и празницима од 10—11 часова пре подне.

Ближа извешта даваће управитељи школа сваки у свом реону.

Из канцеларије школског одбора за град Београд, 26 априла 1902 године, у Београду. Бр. 83.

О Г Л А С

На основу одобрења г. министра грађевина од 4 марта ове год. бр. 1226, грађевинско одељење општине београдске, држаће другу оферталну лицитацију 18 маја ове год. за *израду* *кадрме* у *Краљ* *Милутиновој* и *Бирчаниновој* *улици*.

Предрачунска је цена 17.951.79 дин.

Оферти ће се отворити у присуству комисије и предузимача, тачно у 12 часова у подне.

После отварања оферата, ничија *накнадна* *понуда* *неће* *се* *примити*.

На офертима, који ће се подносити у затвореним ковертима, мора бити залепљена таксена марка од 10 динара, према зак. о таксама. Оферти без таксених марака неће се узимати у оцену.

Предузимач на коме остане ова лицитација, дужан је одмах да положи на име кауције 2500 дин. у новцу, или вредним хартијама.

Услови и ближа обавештања могу се видети сваког радног дана од 8—12 часова пре подне.

Из канцеларије грађевинског одељења општине београдске, 3 маја 1902 год. ГБр. 1185.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА ЈЕ У ЗДАЊУ ОПШТИНСКОГ СУДА